

Obligativitatea raportării non-financiare de către companii din UE

*- Impactul Directivei 2014/95/UE
asupra mediului de afaceri din România -*

Acest document a fost elaborat în cadrul proiectului “Parteneriat pentru Integritate – Romanian Clean Business Coalition – Raiffeisen Bank”, implementat de **Centrul Român pentru Politici Europene și Fundația Romanian Business Leaders**, cu sprijinul **Raiffeisen Bank România**.

Autori:

Dr. Cristian Ducu, expert (*Centre for Advanced Research in Management and Applied Ethics*)

Bianca Toma, expert politici europene (*Centrul Român de Politici Europene*)

Cuprins

1. Despre acest document
 2. Contextul procesului legislativ european
 3. Analiza prevederilor noii directive
 - 3.1. Ce anume cere noua directivă?
 - 3.2. Cine sunt subiecții noii directive?
 - 3.3. Ce trebuie raportat?
 - 3.4. Care este modelul de raportare propus?
 - 3.5. „Conformează-te sau explică”
 - 3.6. Auditul și „3rd Party Assurance”
 4. Implicațiile adoptării noii directive la nivelul legislației românești
 5. Implicațiile adoptării noii directive la nivelul mediului de afaceri din România
- Bibliografie

1. Despre acest document

Documentul de față prezintă în mod sintetic obligativitatea pe care instituțiile Uniunii Europene au introdus-o ca anumite categorii de companii (denumite în continuare „întreprinderi”) și grupuri de firme (denumite în continuare „grupuri”) să prezinte public informații nefinanciare privind activitățile lor economice și informații privind diversitatea la nivel de organe administrative, de conducere și de supraveghere. Această prezentare publică a informațiilor respective este sinonimă cu ceea ce numim în domeniul responsabilității sociale drept „raportare non-financiară”, iar în continuare vom folosi expresia „raportare non-financiară” pentru a descrie procesul, iar „raport non-financiar” pentru a ne referi la documentul elaborat în urma procesului de raportare.

Această obligativitate de raportare a fost introdusă în mod efectiv prin **Directiva 2014/95/UE**, iar în continuare vom arăta atât care a fost contextul formulării propunerii de directivă și forma finală adoptată, cât și implicațiile sale la nivelul legislației europene și românești. Obiectivul principal al acestei prezentări este acela de a informa mediul de afaceri din România asupra conținutului directivei și efectelor pe care le va avea adoptarea ei la nivelul legislației naționale. În al doilea rând, documentul de față stabilește un punct de pornire pentru dezbaterile privind posibilele opțiuni de transpunere a directivei în legislația națională.

Este important de reținut faptul că **Directiva 2014/95/UE** vine să modifice o altă directivă, și anume **Directiva 2013/34/UE privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi** (din 26 iunie 2013). Inițial, la momentul adoptării de către Consiliul Uniunii Europene a propunerii de directivă la data de 16 aprilie 2013, documentul legislativ amenda așa-numitele *Directive privind contabilitatea* (*The Accounting Directives*): **Directiva 78/660/EEC** (din 25 iulie 1978) și **Directiva 84/349/EEC** (din 13 iunie 1983), care se refereau la raportările financiare anuale și consolidate ale anumitor tipuri de companii, ale băncilor și altor instituții financiare, precum și ale asiguratorilor. Modificarea referinței propunerii legislative respective vine ca urmare a procesului de consolidare a celor două directive privind contabilitatea într-una singură, lucru întâmplat după votul din Consiliul Uniunii Europene.

În al doilea rând, trebuie reținut faptul că însăși **Directiva 2013/34/UE** se află la momentul publicării prezentului *Policy Memo* în proces de transpunere la nivelul statelor-membre ale Uniunii Europene, implicit și la nivelul României. Este de dorit ca acest proces de transpunere a Directivei 34, care ar trebui să fie unul dinamic și transparent, să țină seama de noua directivă adoptată. Dacă acest proces de transpunere va fi realizat etapizat, atât costurile implementării legislației europene în cauză la nivel național, cât și procesele în sine ar fi dublate inutil.

2. Contextul procesului legislativ european

Managerii marilor companii și responsabili departamentelor de profil s-ar putea întreba de ce era nevoie de o reglementare legislativă clară, care va avea inclusiv un ghid de implementare elaborat de Bruxelles, și care să îi oblige, în anumite limite, să adune informațiile legate de aspectele non financiare, să le analizeze și, mai mult, să le facă publice în fiecare an.

În fundamentarea propunerii de Directivă privind raportarea non-financiară, Comisia Europeană a realizat o evaluare de impact¹ și a explicat în detaliu realitățile de la care a pornit această nouă reglementare. Serviciile Comisiei Europene au identificat două probleme principale: (1) transparența inadecvată a informațiilor non-financiare din mediul de business și (2) insuficienta diversitate în consiliile de management ale companiilor, considerată ca fiind o chestiune ce ține în special de procesele de guvernare corporativă.

Piața și presiunile sociale asupra business-ului au crescut în ultimii ani iar sustenabilitatea a început să ocupe un loc tot mai important în agenda corporațiilor, performanța non-financiară fiind luată tot mai mult în calcul în strategiile de investiții, reține CE. Prin urmare, un număr tot mai mare de companii au răspuns la presiunea de a divulga informații non-financiare în rapoartele anuale sau în rapoarte separate.

Potrivit statisticilor realizate de Global Reporting Initiative, numărul de rapoarte la nivel global, în fiecare an, a crescut de la aproape zero în 1992 la aproximativ 4.000 în 2010. În același timp, aproape 80% din primele 250 de mari companii din lume au rapoarte cu privire la sustenabilitate,² iar numărul de societăți comerciale din UE care publică rapoarte cu informații non financiare folosind liniile directoare GRI a crescut de la 270 în 2006 la peste 850 în 2011.³

Analiza și concluziile consultărilor publice efectuate de experții Comisiei Europene pentru fundamentarea propunerii de modificare a legislației au indicat faptul că, în ciuda acestui trend, adoptarea și implementarea de practici de prezentare a informațiilor non financiare rămâne limitată. Majoritatea stakeholderilor consultați de CE (în special, investitori, ONG-uri și alte organizații ale societății civile) au apreciat că actualul nivel de transparență nu răspunde nevoilor de informare, atât în ceea ce privește cantitatea cât și calitatea informațiilor disponibile.

Estimările privind tendințele de raportare la nivel european arată că, numărul total de companii mari din UE care furnizează anual informații de bază non-financiare prin raportul anual sau prin rapoarte de sine stătătoare este de aproximativ 2500.⁴ Rezultă că 94% din totalul de aproximativ 42.000 companii mari din UE nu dezvăluie, în prezent, informații non-financiare, iar mai mult de jumătate din companiile care publică rapoarte de acest fel sunt din cele patru state membre care au dezvoltat o legislație ambițioasă în acest sens: Marea Britanie, Germania, Spania și Franța⁵.

¹Commission Staff Working Document: Impact Assessment accompanying the Document – Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards Disclosure of Non-Financial and Diversity Information by Certain Large Companies and Groups; SWD(2013) 127 final, Brussels, 16.4.2013.

²The State of Play in Sustainability Reporting in the European Union. 2010; CREM/Adelphi, 2011, p. 24.

³GRI Sustainability Reporting Statistics. Publication Year 2010; Global Reporting Initiative, Report Services, 2011.

⁴CRReportingAwards'12.2012 Global Winners & Reporting Trends. Experienced Stakeholders Judge the World's Leading CR Reports; CorporateRegister.com, 2012.

⁵Ibidem.

Un studiu al KPMG⁶ a confirmat faptul că doar 36% din companiile intervievate au emis cel puțin un raport de sustenabilitate în ultimii trei ani, mai puțin de 20% intenționează să pregătească o astfel de raportare pe termen scurt, iar 38% nu au încă planuri de a adopta vreun mecanism de raportare.

Calitatea informațiilor dezvăluite de companii rămâne și ea o problemă. Majoritatea stakeholderilor consultați de CE au apreciat că informațiile non financiare publicate nu sunt suficient de relevante, echilibrate, exacte, actualizate și comparabile.⁷ Printre lacunele de informare au fost enumerate

- Practicile companiilor care tind să se concentreze doar asupra performanțelor pozitive; rapoartele sunt adesea inconsecvente în timp sau informațiile nu sunt divulgate anual; Informațiile legate de performanță nu sunt raportate și, de multe ori, aspectele negative semnificative nu sunt dezvăluite.
- Prezentarea informațiilor nu acoperă aspectele relevante pentru ambele părți interesate, interne sau externe, în special în ceea ce privește gestionarea riscului, drepturile omului și probleme de corupție. De pildă, în privința aspectelor ce țin de drepturile omului, un studiu al Universității din Edinburg⁸ arată că informațiile referitoare la aceste aspecte sunt izolate sau anecdotice.
- Utilizarea unor indicatori cheie de performanță (KPI) este considerată insuficientă de către majoritatea stakeholderilor
- Rapoartele nu sunt supuse verificării independente, ceea ce afectează acuratețea informațiilor.

⁶Corporate Sustainability. A Progress Report; KPMG, 2010.

⁷Ibid., p. 4.

⁸Study of the Legal Framework on Human Rights and the Environment Applicable to European Enterprises Operating Outside the European Union; European Commission, 2010.

3. Analiza prevederilor noii directive

Propunerea de directivă pe care Comisia Europeană a elaborat-o în forma inițială a suferit numeroase modificări până să ajungă la varianta publicată în noiembrie 2014 în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. În bună măsură, modificările aduse au constat în a ajusta terminologia la legislația europeană, însă au existat și modificări de substanță. Aceste modificări succesive au condus, așa cum era de așteptat, la nenumărate dispute și luări de poziție, dar și confuzii. De exemplu, au existat numeroase voci care au susținut, după adoptarea noii directive în Parlamentul European pe 15 aprilie 2014, că varianta finală la acel moment era mult mai puțin ambițioasă decât s-a intenționat inițial, întrucât nu se mai preciza numărul de angajați, respectiv 500 de angajați, drept criteriu. În realitate, acea variantă fusese armonizată cu noua **Directivă 2013/34/UE** în sensul în care termenul „companii” (*companies*) a fost schimbat cu „întreprinderi” (*undertakings*). Numai că absența aceluși criteriu era suplinită de definiția dată „întreprinderilor” în **Directiva 2013/34/UE**, unde entitățile care fac obiectul directivei trebuie să aibă un număr mediu de salariați în cursul exercițiului financiar de 250. Așadar, varianta trecută prin votul din 15 aprilie 2014 era mult mai drastică decât se afirmase public.

Această precizare privind acordările **Directive 2014/95/UE** cu limbajul tehnic al altor documente legislative este importantă pentru a înțelege faptul că versiunea publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene trebuie citită prin prisma **Directivei 2013/34/UE**, precum și prin cea a măsurilor legislative europene privind guvernarea corporativă (de exemplu, propunerea de directivă privind guvernarea corporativă aflată pe agenda Consiliului și **Recomandarea 2014/208/EU** a Comisiei Europene).

3.1. Ce anume cere noua directivă?

Directiva 2014/95/UE amendează **Directiva 2013/34/UE** în sensul în care introduce obligativitatea raportării performanței non-financiare în cazul anumitor tipuri de organizații și a modului cum implementează o politică proprie privind asigurarea diversității la nivelurile cele mai înalte de conducere.

A. Raportarea non-financiară

În ceea ce privește obligativitatea raportării non-financiare, conform documentului legislativ analizat, ea se poate face în câteva moduri distincte:

1. fie sub forma unei „**declarații non-financiară**” (*non-financial statement*) ca a raportului de management (*management report*) (art. 19a, pct. 1);
2. fie ca un „**raport separat**” (raport non-financiar) (art. 19a, pct. 4).

Pentru declarațiile non-financiare, directiva prevede un set minim de informații ce trebuie prezentate:

- a. „o descriere succintă a modelului de afaceri al întreprinderii”;
- b. o descriere a politicilor adoptate de întreprindere în legătură cu „aspectele de mediu, aspectele sociale și de personal, respectarea drepturilor omului și combaterea corupției și a dării de mită”;
- c. o analiză a principalelor riscuri asociate aspectelor amintite nu doar la nivelul operațiunilor întreprinderii, ci și în ceea ce privește „relațiile sale de afaceri, produsele sau serviciile sale care ar putea avea un impact negativ”;
- d. indicatori de performanță non-financiară relevanți pentru întreprindere;

- e. „trimiteri și explicații suplimentare privind sumele raportate în situațiile financiare anuale.”

Aceste informații pot fi dezvoltate în declarațiile non-financiare pe baza unor cadre naționale, ale Uniunii Europene sau internaționale, iar în preambul sunt chiar menționate câteva exemple: EMAS, United Nations Global Compact, ISO26000, Global Reporting Initiative etc. Condiția impusă este ca în declarația non-financiară să fie precizat cadrul de raportare utilizat.

Pentru rapoartele separate, adică acelea care sunt publicate distinct de raportul de management, condițiile aplicabile sunt:

- a. „să fie publicate împreună cu raportul de management”;
- b. „să fie pus la dispoziția publicului într-un termen rezonabil de timp, care să nu depășească șase luni de la data bilanțului, pe site-ul întreprinderii, și să fie menționat în raportul de management”.

În acest caz, nu este necesar ca raportul să se bazeze pe un cadru național, al Uniunii Europene sau pe unul internațional. Altfel spus, compania poate opta pentru dezvoltarea și utilizarea propriului instrument, care, totuși, va trebui să țină seama de orientările pe care Comisia Europeană are obligația de a le publica până la data de 6 decembrie 2016 (art. 2 al **Directivei 2014/95/UE**).

B. Politica privind diversitatea

Cea de-a doua componentă a **Directivei 2014/95/UE**, așa cum s-a menționat anterior, este reprezentată de obligativitatea introducerii în „declarația privind governanța corporativă” (cfr. art. 20 al **Directivei 2013/34/UE**) a „unei descrieri a politicii de diversitate aplicate în ceea ce privește organele administrative, de conducere și de supraveghere ale întreprinderii”. Această descriere trebuie să se refere cel puțin la „vârsta, genul sau educația și experiența profesională, obiectivele politicii de diversitate, modul în care a fost pusă în aplicare și rezultatele în perioada de raportare.” (art. 20, pct. (1), lit. (g)).

Această obligativitate instituită de **Directiva 2014/95/UE** se înscrie pe linia efortului instituțiilor europene de a promova echilibrul de gen la nivelul organismelor de administrare, conducere și control în cazul companiilor și grupurilor de firme, eforturi care presupun la ora actuală inclusiv o propunere de directivă în acest sens și ale cărei prevederi vizează în mod particular companiile listate pe bursele europene.⁹

3.2. Cine sunt subiecții noii directive?

Titlul și preambulul **Directivei 2014/95/UE** indică drept arie de aplicare a prevederilor conținute în document drept “întreprinderile mari” (*large undertakings*) și “grupurile [de întreprinderi]” (*large groups*). Ele au fost alese în mod special pentru că majoritatea își desfășoară activitatea în mai multe state-membre și au un impact mare asupra mediului, societății ș.a.m.d., ceea ce le face să intre și în categoria „entităților de interes public”. Totuși, cele două teme majore amintite în secțiunea anterioară nu se aplică în mod similar tuturor tipurilor de „entități de interes public”.

Înainte de a clarifica aria de aplicabilitate a directivei 2014/95/UE, trebuie să înțelegem mai bine care sunt „entitățile de interes public” în accepțiunea **Directivei 2013/34/UE** (pe care o modifică directiva analizată aici). Conform articolul 2 din directiva din 2013, entitățile de interes public sunt delimitate sub forma a 4 categorii de organizații, și anume:

⁹A se vedea *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Improving the Gender Balance among Non-Executive Directors of Companies Listed on Stock Exchanges and Related Measures*; European Commission, COM(2012) 614 final, Brussels, 14.11.2012.

- a. „întreprinderile care se află sub incidența legislației unui stat membru și ale cărui valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată din orice stat-membru”;
- b. „instituții de credit”, care își desfășoară activitatea în și intră sub incidența legislației unui stat-membru;
- c. „întreprinderi de asigurare”, care își desfășoară activitatea în și intră sub incidența legislației unui stat-membru;
- d. și „orice întreprindere care este desemnată de statele-membre drept entitate de interes public, de exemplu întreprinderile care au o relevanță semnificativă pentru public prin natura activităților lor, dimensiunea sau numărul lor de salariați”.

În ceea ce privește aria de aplicabilitate a prevederilor privind raportarea non-financiară, ea este delimitată suplimentar de criteriul dimensiunii organizației. Cu alte cuvinte, doar entitățile de interes public care sunt definite drept „întreprinderi mari” sau „grupuri mari” trebuie să întocmească declarația non-financiară, respectiv raportul separat. Aceste două tipuri de organizații sunt definite la articolul 4, punctele 4 și 7 din Directiva 2013/34/UE:

- (a) „Întreprinderile mari sunt întreprinderi care, la data bilanțului, depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii:
 1. totalul bilanțului: 20.000.000 Euro;
 2. cifra de afaceri netă: 40.000.000 Euro;
 3. numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 250.”
- (b) „Grupurile mari sunt grupurile constituite din societățile-mamă și filialele care urmează să fie incluse în consolidare și care, pe bază consolidată, depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii la data bilanțului societății-mamă:
 1. Totalul bilanțului: 20.000.000 Euro;
 2. Cifra de afaceri netă: 40.000.000 Euro
 3. Numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 250.”

Totuși, **Directiva 2014/95/UE** a „relaxat” criteriul numărului mediu de angajați de la 250 de angajați la 500. Cu alte cuvinte, **doar acele întreprinderi și grupuri mari care au peste 500 de angajați în cursul exercițiului financiar vor trebui să prezinte un raport non-financiar.**

Filialele întreprinderilor mari și grupurilor sunt exceptate de Directiva 2014/95/UE dacă activitatea lor este analizată pe componenta non-financiară în raportul societății-mamă sau în raportul altei întreprinderi (articole 19a, pct.3, și 29a, pct.4, introduse în Directiva 2013/34/UE). Ca atare, deși o filială din România ar putea să fie în situația de a avea peste 500 de angajați, dat fiind faptul că există un raport non-financiar la nivel de grup, permite ca ea să nu raporteze în mod specific ce se întâmplă în România.

În ceea ce privește aria de aplicabilitate a prevederilor ce se referă la raportul privind diversitatea, conform Directivei 2014/95/UE, art. 1, pct. 2, respectiv Directivei 2013/34/UE, art. 20, pct. 1, și art. 2, pct. 1, lit. (a), ea este stabilită doar la nivelul primei categorii de entități de interes public, și anume la nivelul „întreprinderilor care se află sub incidența legislației unui stat membru și ale cărui valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată din orice stat-membru”. Altfel spus, **doar companiile listate pe bursele europene trebuie să întocmească descrierea privind politica de diversitate și să o înglobeze în raportul de guvernare corporativă.**

Întrucât s-a considerat că în cazul întreprinderilor mici și mijlocii raportarea non-financiară ar putea reprezenta o povară, noua directivă impulsionează statele-membre să excludă de la această obligație categoria de întreprinderi menționată (preambul (14)). În cazul raportării privind politica de diversitate, prevederile noului articol 20 din **Directiva 2013/34/UE** consolidată, nu se aplică și întreprinderilor mici și mijlocii (alin. 5).

Estimarea numărului de companii care activează în România și care ar putea intra sub incidența Directivei privind raportarea non financiară depinde de momentul transpunerii acesteia, dar și de nivelul, maximal sau minimal, de preluare a prevederilor europene în legislația națională. Dacă transpunerea se va finaliza pe parcursul anului 2015, incidența directivei va putea fi estimată pe baza datelor de bilanț ale companiilor din 2014. Potrivit unei prime estimări a Asociației pentru Relații Comunitare¹⁰, pe baza datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului, luând în calcul datele de bilanț disponibile în luna mai 2014, un număr de 760 de companii din România ar putea să fie vizate de noua directivă. Această estimare a luat în calcul textul directivei așa cum a fost adoptat de Parlamentul European.

3.3. Ce trebuie raportat?

Conform Directivei 2014/95/UE, declarația non-financiară sau raportul separat trebuie să se refere la 4 aspecte considerate importante pentru înțelegerea modului cum o întreprindere sau grup mare încearcă să diminueze impactul său (în acord cu Comunicarea Comisiei Europene din 2011 privind responsabilitatea socială¹¹). Aceste aspecte sunt:

- (a) Aspecte de mediu
- (b) Aspecte sociale și de personal
- (c) Aspecte privind respectarea drepturilor omului
- (d) Aspecte privind combaterea corupției și a dării de mită

Explicitarea modalității de abordare a acestor patru componente va fi făcut ulterior de Comisia Europeană prin orientările pe care are obligația de a le prezenta până la 6 decembrie 2016.

3.4. Care e modelul de raportare propus?

Noua directivă nu este strictă în ceea ce privește modelul de raportare non-financiară și modelul de raport privind politica de diversitate. Ea lasă la latitudinea companiilor și grupurilor de firme să-și aleagă modelul de raportare, dar nu fără a preciza totuși câteva lucruri.

Pentru declarațiile non-financiare integrate în raportul de management consolidat, Directiva 2014/95/UE stabilește un set minim de informații pe care aceasta ar trebui să le conțină, după cum am arătat în secțiunea 3.1.

Pentru rapoartele separate, o companie sau un grup de firme poate să-și construiască documentul fie pe baza unui cadru național, dacă există (România nu are un astfel de cadru), al Uniunii Europene (e.g., Eco-Management and Audit Scheme (EMAS)) sau internațional (United Nations Global Compact (UNGC); Guiding Principles on Business and Human Rights; OECD Guidelines for Multinational Enterprises; ISO 26000; ILO Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy; Global Reporting Initiative). Cadru de raportare utilizat va trebui menționat ca atare în raportul de management, în situația unui raport separat.

¹⁰ Directiva votată în Parlamentul European/ Impact in Romania: Raportare nefinanciară obligatorie pentru 720 de companii mari, 15 aprilie 2014, Euractiv

¹¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Renewed EU Strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility; European Commission, COM(2011) 681 final, Brussels, 25.10.2011.

În privința companiilor care activează în România, există mai multe standarde de raportare adoptate însă, cea mai frecvent utilizată este grila Inițiativei Globale privind Raportarea (GRI). La nivelul lui 2011, 50 de companii foloseau acest standard, 23 aveau o grilă proprie de raportare în timp ce șapte raportau conform principiilor UNCG¹².

3.5. “Conformează-te sau explică”

Așa cum era de așteptat, varianta finală a textului include ideea de bază din *Recomandarea Comisiei Europene din 9 aprilie 2014 privind calitatea raportării cu privire la guvernanta corporativă (“conformare sau justificare”) -- 2014/208/EU¹³* -- și propunerea de directivă privind guvernanta corporativă care a fost publicată chiar la începutul lui aprilie 2014. Ca atare, dacă există situații în care întreprinderile sau grupurile mari nu au politici prin care să reducă riscurile legate de cele patru aspecte (i.e., de mediu, sociale și de personal, privind respectarea drepturilor omului și combaterea corupției și dării de mită), atunci declarația non-financiară sau raportul separat trebuie „să ofere o explicație clară și motivată în acest sens”. Similar și pentru raportul privind politica de diversitate

3.6. Auditul și “3rd-Party Assurance”

Directiva **2014/95/UE** solicită ca, atât în cazul raportării non-financiare, cât și în cazul politicii de diversitate, statele-membre să adopte măsuri prin care se asigură că auditorul statutar sau firma de audit statutar verifică dacă există „declarația non-financiară” sau „raportul separat”, respectiv raportul privind politica de diversitate. Însă auditorul statutar sau firma de audit statutar nu face altceva decât să ateste că documentele în cauză există, fără a emite un punct de vedere cu privire la conținutul lor.

În ceea ce privește conținutul, noua directivă face referire la ceea ce se numește „auditarea terțiară” (*3rd-Party Assurance*). Cu alte cuvinte, statele-membre au posibilitatea ca în procesul de transpunere să prevadă ca o măsură obligatorie verificarea de către un prestator independent de servicii de asigurare (*assurance services provider*) a informațiilor din declarația non-financiară, respectiv raportul separat. (art. 19a, pct. 6, și art. 29a, pct. 6).

¹² Integritatea în mediul de afaceri din România Cercetare asupra mecanismelor de instituționalizare a eticii în companii, 2011, Transparency International România

¹³ Secțiunea a III-a precizează clar formatul justificării, iar accentul este pus pe evitarea unui limbaj standardizat și pe monitorizarea celor care nu se conformează standardelor europene și internaționale în materie de guvernanta corporativă.

4. Implicațiile adoptării noii directive la nivelul legislației din România

Primul aspect care trebuie avut în vedere în ceea ce privește **Directiva 2014/95/UE** este faptul că ea modifică **Directiva 2013/34/UE**, care are drept termen de transpunere în legislațiile statelor-membre data de 20 iulie 2015 (cfr. Art 53). Acest aspect este extrem de important întrucât, la ora actuală, Ministerul Finanțelor Publice din România se află în plin proces de transpunere a Directivei Contabilității astfel încât situațiile financiare depuse de întreprinderi și grupurile de întreprinderi pentru exercițiile financiare care încep de la 1 ianuarie 2016 să respecte cadrul unic astfel instituit. Acest proces nu este facil, presupunând un efort considerabil din punct de vedere tehnic de identificare a întregii legislații care are incidență în zona Directivei 34, cu toate modificările care vor surveni (i.e., realizarea *Tabelului de concordanță legislativă*), și emiterea acelor acte normative prin care modificările să devină efective. Noua directivă introduce un efort suplimentar de transpunere la nivelul instituției abilitate.

Dacă Directiva 34 trebuie să fie transpusă până la 20 iulie 2015, Directiva 95 trebuie să fie transpusă până la 6 decembrie 2016. Acest decalaj de un an de zile oferă Ministerul Finanțelor Publice două variante de abordare a procesului de transpunere: prima presupune transpunerea în două etape succesive a celor două directive, cea de-a doua implică acordarea directivelor și modificărilor lor. Cea dintâi variantă este mult mai costisitoare atât pentru instituția care trebuie să pună în acord legislația românească cu cele două directive, cât și pentru subiecții viitoarelor acte normative, respectiv întreprinderile, dar oferă un calendar mai relaxat celor implicați în procesul de acordare a legislației naționale cu cea europeană. Cea de-a doua variantă presupune un efort suplimentar la nivelul instituției amintite pe o perioadă scurtă, și anume până la 20 iulie 2015.

Transpunerea Directivei 34 nu presupune doar modificarea **Codului Fiscal (Legea 571/2003)**, ci și a tuturor acelor legi care au incidență în aria sa de aplicabilitate. De exemplu, este de așteptat ca transpunerea ei să conducă la modificări în cazul **Legii societăților comerciale (Legea nr. 31/1990, republicată)**, articolele 160, 181, 182 și 194.

O altă zonă în care vor apărea schimbări este reprezentată de **Legea Contabilității (Legea nr. 82/1999, republicată)**. Conform articolului 28, pct. (1), societățile comerciale, întreprinderile publice, institutele de cercetare-dezvoltare, societățile cooperatiste și "celelalte persoane juridice" (art. 1, pct. (1)), precum și "subunitățile fără personalitate juridică, cu sediul în străinătate" (art. 1, pct.(3)) "au obligația să întocmească situații financiare anuale, inclusiv în situația fuziunii, divizării sau încetării activității acestora".

De asemenea, transpunerea va avea impact asupra **Ordinului nr. 79/2014 privind principalele aspecte legate de întocmirea și depunerea situațiilor financiare anuale și a raportărilor contabile anuale ale operatorilor economici la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice**.

Nu este deloc de neglijat faptul că vor interveni modificări și în cazul altor documente legislative cu caracter special, așa cum este cazul cu **Legea Bancară (Legea nr. 58/1998, republicată)** -- se vedea în special articolul 54 -- sau **Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice**.

Un pas important pe care l-au făcut Consiliul și Parlamentul European în timpul procesului de co-decizie a fost acela de a introduce o obligație pentru Comisia Europeană de a elabora „orientări fără caracter obligatoriu privind metodologia de raportare a informațiilor nefinanciare, inclusiv indicatori-cheie de performanță nefinanciară, generali și sectoriali” (cfr. Art.

2) Aceste „orientări” (*guidelines*) urmează a fi publicate până la data de 6 decembrie 2016, după ce vor fi consultați stakeholderii relevanți. Din această perspectivă, recomandăm atât autorităților române competente – Ministerul Finanțelor Publice, Reprezentanța Permanentă a României de la Bruxelles –, cât și reprezentanților sectorului privat și sectorului non-guvernamental să urmărească procesul de consultare ce urmează a fi deschis de Comisia Europeană și să participe în mod activ cu puncte de vedere argumentate pe baza experienței românești.

5. Implicațiile adoptării noii directive la nivelul mediului economic din România

5.1. Implicații imediate

La momentul actual, întrucât ne aflăm la etapa transunerii în legislația națională, nu există implicații directe și imediate asupra operațiunilor companiilor generate de adoptarea **Directivei 2014/95/UE**. Conform articolului 4 din directivă, primele rapoarte non-financiare realizate de companii ca urmare a introducerii acestei obligativități de raportare sunt cele pentru „exercițiul financiar care începe la 1 ianuarie 2016 sau în cursul anului calendaristic 2017”. Acest lucru nu înseamnă că întreprinderile și grupurile mari nu se pot pregăti din punct de vedere tehnic și din perspectiva competenței organizaționale pentru realizarea primelor rapoarte non-financiare. De altfel, o abordare proactivă din partea companiilor până la momentul intrării în vigoare a prevederilor directivei (6 decembrie 2016) este de dorit nu doar din perspectiva conformității cu legislația astfel creată, ci și ca o dovadă de implementare efectivă a principiilor care stau la baza ideii de responsabilitate socială.

Va exista un moment extrem de important în care companiile din România, prin organizațiile care le reprezintă – camere de comerț, federații și asociații pe industrie sau zone de activitate etc. – vor putea să-și manifeste interesul față de obligativitatea raportării non-financiare. Acesta este momentul consultării publice pe care Ministerul Finanțelor Publice este obligat să-l asigure din perspectiva tehnicii legislative pentru documentele normative prin care se transpun cele două directive, **Directiva 2013/34/UE** și în mod special **Directiva 2014/95/UE**. *Consultarea publică trebuie cerută în mod expres de către reprezentanții mediului de afaceri*, dincolo de obligația instituției amintite de a publica pe site și de a aștepta reacții din partea cuiva.

Centrul Român de Politici Europene, în parteneriat cu Romanian Business Leaders și Raiffeisen Bank, și-au propus să faciliteze transpunerea eficientă a acestei directive. Ca atare, în perioada imediat următoare lansării prezentului *Policy Memo*, vom face publice rezultatele unei cercetări comprehensive asupra practicilor de raportare non-financiară prezente în România pentru a înțelege dinamica domeniului și preferințele pentru un cadru sau altul de raportare non-financiară, dacă există o astfel de preferință.

În funcție de rezultatele cercetării menționate, vom invita companiile interesate, societatea civilă și Guvernul României să lucrăm împreună pentru ca mediul de afaceri autohton să pună bazele, prin transpunerea acestei directive, unui sistem de raportare care să asigure responsabilitatea mediului de afaceri. Această directivă este o oportunitate oferită de Uniunea Europeană, care ar trebui folosită de toți cei interesați de un mediu de afaceri curat și responsabil în România.

5.2. Recomandări pe termen scurt

Bunele practici în materie de raportare existente deja la nivelul mediului de afaceri din România precum și contextul mai larg ce ține de nevoia de transparență și integritate a marilor companii sunt elemente cheie de care transpunerea Directivei privind raportarea non financiară trebuie să țină cont. Astfel, principalele recomandări pe termen scurt sunt:

1. **Consultarea mediului de afaceri.** Consultarea obligatorie a reprezentanților marilor companii, în special a celor care au deja experiență și expertiză în raportarea non financiară și a altor actori interesați pentru transpunerea eficientă a

prevederilor directivei la nivelul legislației românești este extrem de importantă și trebuie să includă decidenții publici din toate ministerele și autoritățile de resort;

2. **Includerea filialelor marilor companii/grupuri internaționale:** practica actuală a raportării non financiare în România arată că tocmai filialele/sucursalele marilor grupuri sunt cele care raportează astfel încât este importantă atât asigurarea transferul de bune practici dinspre aceștia către mediul de business și către actorii publici cât și includerea tuturor filialelor companiilor pe lista celor care intră sub incidența directivei;

3. **Includerea companiilor publice/ public private:** este de asemenea importantă abordarea cuprinzătoare a tuturor elementelor noilor reglementări prin includerea marilor companii de stat în categoria celor care raportează răspunzând atât provocărilor legate de transparență și integritate cât și celor legate de asigurarea unui management responsabil și eficient.

5.3. Implicații pe termen mediu

În primul rând, companiile și grupurile de firme care fac obiectul Directivei **2014/95/UE** trebuie să se pregătească la nivel de organizație pentru a raporta. Raportul non-financiar în sine nu este decât momentul final al unui întreg proces, iar în 2017, când sunt așteptate primele rapoarte, ele trebuie să detalieze politici, proceduri și acțiuni anterior adoptate de companii pe cele 5 componente prevăzute în documentul legislativ european (mediu, social, forță de muncă, drepturile omului, anticorupție). Adoptarea unui cadru de raportare național sau internațional, indiferent de cât de simplu sau de complex ar fi el, presupune cel puțin costuri de timp, de resurse umane și financiare. Cu cât aceste resurse sunt distribuite pe o perioadă mai mare, cu atât ele vor fi suportate mai ușor la nivel de organizație. Cu cât perioada de implementare a unui cadru de raportare non-financiară și acomodare organizațională cu acesta este mai mare, cu atât costurile tranzacționale vor fi mai mici, iar performanța organizațională în ansamblu nu va fi afectată.

În al doilea rând, chiar dacă actuala formă publicată a **Directivei 2014/95/UE** impune doar obligativitatea unui raport consolidat la nivel de întreprindere sau grup de firme, în comunicatul de presă publicat de Consiliul Uniunii Europene în data de 29 septembrie 2014, după închiderea procesului de co-decizie, se vorbește de un raport pe care Comisia Europeană trebuie să-l prezinte până la 21 iulie 2018 cu privire la introducerea obligației elaborării de rapoarte non-financiare pe țară pentru fiecare stat-membru sau țară terță în care întreprinderea sau grupul își desfășoară activitatea. Această solicitare pe care Consiliul a adresat-o Comisiei vine atât ca răspuns la solicitările grupurilor de interese europene favorabile raportării non-financiare, cât și ca o prelungire a tendinței actuale din domeniul raportării non-financiare, unde tot mai multe companii realizează rapoarte consolidate cu secțiuni dedicate fiecărei țări în care își desfășoară activitatea sau rapoarte individuale de țară. Indiferent dacă această obligativitatea va ajunge să fie sau nu o realitate, tot va fi necesar ca întreprinderile și grupurile mari să dezvolte capacitatea filialelor și subsidiarelor proprii de a raporta în mod unitar către compania-mamă sau grupul-mamă.

În ceea ce privește dezvoltarea unei politici organizaționale privind diversitatea, ea implică nu doar prezența unui asemenea document, ci mai ales selectarea persoanelor în organele administrative, de conducere și de supraveghere ale întreprinderilor astfel încât politica să fie respectată. Din experiența companiilor din Franța și din Regatul Unit în ceea ce privește implementarea unei astfel de politici, timpul și eșantionul din care pot fi selectate persoane pentru a asigura un echilibru de gen la nivelurile de top ale companiilor lucrează în defavoarea organizațiilor.¹⁴

¹⁴Women on Boards. Davies Review Annual Report 2014; United Kingdom Government, 2014.

Bibliografie

1. Urmărirea procesului legislativ european

- la nivelul Consiliului Uniunii Europene (sursa: EUR-Lex):

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=CELEX:52013PC0207&qid=1396265495655>

- la nivelul Parlamentului Europei (sursa: Observatorul Legislativ):

[http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/0110\(OLP\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/0110(OLP))

- 3334th Council meeting General Affairs, Brussels, 29 September 2014; Press Release, 13625/14, Brussels, 29.9.2014.
- Commission Staff Working Document: Impact Assessment accompanying the Document – Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards Disclosure of Non-Financial and Diversity Information by Certain Large Companies and Groups; SWD(2013) 127 final, Brussels, 16.4.2013.
- Communication from the Commission concerning Corporate Social Responsibility: A Business Contribution to Sustainable Development; Commission of the European Communities, COM(2002) 347 final, Brussels, 2.7.2002.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Gender Balance in Business Leadership: a contribution to smart, sustainable and inclusive growth; European Commission, COM(2012) 615 final, Brussels, 14.11.2012.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee Implementing the Partnership for Growth and Jobs: Making Europe a Pole of Excellence on Corporate Social Responsibility; Commission of the European Communities, COM(2006) 136 final, Brussels, 22.3.2006.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Renewed EU Strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility; European Commission, COM(2011) 681 final, Brussels, 25.10.2011.
- Directive 2014/34/UE of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the Annual Financial Statements, Consolidated Financial Statements and Related Reports of Certain Types of Undertakings, Amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC; Official Journal of the European Union, 29.6.2013.
- Expert Group on Disclosure of Non-Financial Information by EU Companies. First Meeting. Brussels, Monday 11 July 2011; European Commission, Directorate General Internal Market and Services, Capital and Companies, Accounting and Financial Reporting.
- Expert Group on Disclosure of Non-Financial Information by EU Companies. Meeting Report. Brussels, Monday 12 September 2011; European Commission, Directorate General Internal Market and Services, Capital and Companies, Accounting and Financial Reporting.
- Expert Group on Disclosure of Non-Financial Information by EU Companies. Meeting Report. Brussels, Friday 30 September 2011; European Commission, Directorate General Internal Market and Services, Capital and Companies, Accounting and Financial Reporting.
- Green Paper Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility; Commission of the European Communities, COM(2001) 366 final, Brussels, 18.7.2001.
- Green Paper. The EU Corporate Governance Framework; European Commission, COM(2011) 164 final, Brussels, 5.4.2011.
- Improving Corporate Governance: Europe's Largest Companies Will Have to Be More Transparent about How They Operate; European Commission, Statement/14/124, Brussels, 14.4.2014.
- New Transparency Rules on Social Responsibility for Big Companies; Press Release, ST 13606/14, Brussels, 29.9.2014.
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Improving the Gender Balance among Non-Executive Directors of Companies Listed on Stock Exchanges and Related Measures; European Commission, COM(2012) 614 final, Brussels, 14.11.2012.
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC as regards Disclosure of Non-Financial and Diversity Information by Certain Large Companies and Groups;

European Commission, COM(2013) 207, Brussels, 2013/0110 (COD).

2. Alte documente relevante

- *Corporate Social Responsibility and Reporting in Denmark*. Impact of the Legal Requirements for Reporting on CSR in the Danish Financial Statements Act; Minister for Economic and Business Affairs, Denmark, 2010.
- *Corporate Social Responsibility. National Public Policies in the European Union*; European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Unit D. 2, 2007.
- *Corporate Sustainability. A Progress Report*; KMPG, 2010.
- *CR Perspectives 2013. Global CR Reporting Trends and Stakeholder Views*; CorporateRegister.com, 2013.
- *CR Reporting Awards'12. 2012 Global Winners & Reporting Trends. Experienced Stakeholders Judge the World's Leading CR Reports*; CorporateRegister.com, 2012.
- *CSR Implementation Guide. Non-legislative options for the Polish Government*; World Bank, 2006.
- *Ethics Compliance Management System Standard (ECS2000 v1.2)*; Business Ethics & Compliance Research Center, Reitaku University, 2001.
- *G4 Sustainability Reporting Guidelines. Reporting Principles and Standard Disclosures*; Global Reporting Initiative, 2013.
- *GRI Sustainability Reporting Statistics. Publication Year 2010*; Global Reporting Initiative, Report Services, 2011.
- *Integrated Financial and Sustainability Reporting in the United States*; Investor Responsibility Research Center Institute, 2013.
- *Integrated Reporting. Closing the Loop of Strategy*; KPMG, 2010.
- *Integrated Reporting. The Future of Corporate Reporting*; PwC, 2012.
- *Integritatea în mediul de afaceri din România. Cercetare asupra mecanismelor de instituționalizare a eticii în companii, 2011*; Transparency International România, 2011.
- *International Standard ISO26000. Guidance on Social Responsibility*; International Standardization Organization, 2010.
- *Response to proposed Directive of the European Parliament and of the Council on Improving the Gender Balance among Non-Executive Directors of Companies Listed on Stock Exchanges and Related Measures*; Irish Business Economic Council, 12 ianuarie 2013, url: [https://www.ibec.ie/IBEC/DFB.nsf/vPages/Social_affairs~Consultations_and_submissions~gender-quota%27s-08-08-2013/\\$file/Response+to+proposed+directive+on+gender+balance+in+corporate+boards.pdf](https://www.ibec.ie/IBEC/DFB.nsf/vPages/Social_affairs~Consultations_and_submissions~gender-quota%27s-08-08-2013/$file/Response+to+proposed+directive+on+gender+balance+in+corporate+boards.pdf).
- *Strategia națională de promovare a responsabilității sociale 2011-2016*; Guvernul României, 2011.
- *Study of the Legal Framework on Human Rights and the Environment Applicable to European Enterprises Operating Outside the European Union*; European Commission, 2010.
- *Sustenabilitatea și raportarea integrată a performanței non-financiare. Tendințe, instrumente și recomandări*; manuscris, Centre for Advanced Research in Management and Applied Ethics, 2014.
- *The Female FTSE Board Report 2014. Crossing the Finish Line*; Cranfield University, School of Management, 2014.
- *The State of Play in Sustainability Reporting in the European Union. 2010*; CREM/Adelphi, 2011.
- *Towards Integrated Reporting – Communicating Value in the 21st Century*; International Integrated Reporting Committee, 2011.
- *White Paper on Business Sustainability: What it is and why matters*; World Economic Forum, 2014.
- *Women on Boards. Davies Review Annual Report 2014*; United Kingdom Government, Department for Business, Innovation & Skills, 2014.
- *Women on boards: 6 month monitoring report - October 2014*; United Kingdom Government, Department for Business, Innovation & Skills, 2014.
- *Women on Boards: voluntary code for executive search firms*; Department for Business, Innovation & Skills, 2014.

3. Literatură de specialitate

- ALLEN, Jennifer H. (2011), *The Role of Government in Advancing Sustainable Business Practices*; în McNALL, Scott & James C. Iershauer & George Basile (2011), *The Business of Sustainability: Trends, Policies, Practices, and Stories of Success*; ABC-CLIO, Santa Barbara, 2011.
- ECCLES, Robert G. & Daniela Saltzman (2011), *Achieving Sustainability through Integrated Reporting*; Stanford Social Innovation Review, Summer.
- ECCLES, Robert G. & Michael P. Krzus (2010), *One Report: Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*; John Wiley &

Sons, Hoboken.

ECCLES, Robert G. & Michael P. Krzus (2015), *The Integrated Reporting Movement. Meaning, Momentum, Motives, and Materiality*; Wiley, Hoboken.

Conținutul acestui raport nu reprezintă neapărat poziția oficială a partenerilor proiectului în cadrul căruia a fost elaborat.

Centrul Român de Politici Europene, 2014
Stirbei Voda 29, Cod postal, 010101 Bucuresti
www.crpe.ro
Contact: Telefon +40 371 083 577, Fax +40 371 875 089